

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2018-3-61-2>
УДК 336.242, 339.972

Зварич І.Я.

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри міжнародної економіки,
Тернопільський національний економічний
університет

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ СИСТЕМ: ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА & ІНКЛЮЗИВНА ЕКОНОМІКА

Глобальна інклюзивна циркулярна економіка є низьковуглецевою, ефективною і чистою у виробництві, а також включає споживання та результати, базовані на обміні, циркулярності, співпраці, солідарності, стійкості, можливостях та взаємозалежності, диверсифікуючи вибір для національних економік, використовуючи цільову та відповідну фіскальну і соціальну політику, підтримуючи сильні інституції, спеціально спрямовані на захист соціальних та екологічних основ, що розширює шляхи сталого екологічного розвитку в умовах концепції циркулярності та інклюзивності. У кінцевому результаті всеохоплююча інклюзивна циркулярна економіка забезпечує не тільки робочі місця та доходи, але й здоров'я, оточення та сталі майбутні загалом.

Ключові слова: Глобальна інклюзивна циркулярна економіка, Індустрія 4.0., про-бідне населення, нерівність, сталий розвиток, соціальний добробут.

Глобальная инклюзивная циркулярная экономика является низкоуглеродистой, эффективной и чистой в производстве, а также включает потребление и результаты, основанные на обмене, циркулярности, сотрудничестве, солидарности, устойчивости, возможностях и взаимозависимости, диверсифицируя выбор для национальных экономик, используя целевую и соответствующую фискальную и социальную политику, поддерживая сильные институты, специально направленные на защиту социальных и экологических основ, что расширяет пути устойчивого экологического развития в условиях концепции циркулярности и инклюзивности. В конечном итоге комплексная инклюзивная циркулярная экономика обеспечивает не только рабочие места и доходы, но и здоровье, окружение и устойчивое будущее в целом.

Ключевые слова: Глобальная инклюзивная циркулярная экономика, Индустрия 4.0., про-бедное население, неравенство, устойчивое развитие, социальное благополучие.

Zvarych Iryna. EVOLUTION OF CONCEPTUAL SYSTEMS: CIRCULAR ECONOMY & INCLUSIVE ECONOMY

This article is devoted to the study of a paradigm of the circular economy as a production model aimed at supporting sustainable economic development without harming the environment. That is, increasing overall efficiency rather than reducing inefficiencies. Circular economies are described as a regenerative, regenerative and holistic. A holistic, circular economy in the realization of the goals of sustainable development becomes inclusive and provides everyone with access to the benefits of such development. Constancy, environmental and social opportunities are an incentive for implementing Industry 4.0's positive. The global inclusive circular economy is a low carbon, efficient and clean in production, and includes consumption and results based on exchanges, circularity, cooperation, solidarity, sustainability, opportunities and interdependence, diversifying the choice for national economies, using the target and appropriate fiscal and social policies, supporting strong

institutions specifically aimed at protecting social and environmental foundations, which in fact expands the paths of sustainable environmental development under the terms of the concept of circularity and inclusiveness. Ultimately, the inclusive, inclusive, circular economy provides not only jobs and revenues, but also health, the environment and a sustainable future in general. It was investigated that the Rockefeller Foundation proposed five core characteristics of the inclusive economy – participation, equity, growth, stability, sustainable development. The emphasis is placed on the role of the concept of «inequality» in the development of the idea of an inclusive and circular economy, while it is pointed out that inequality is a natural by-product of growth and in parallel is a necessary factor stimulating growth. The discussion of the Kuznets theory is analyzed, in which the notion is drawn: the involvement of the poor as a partner in ensuring growth and achieving well-being («lifting» from poverty) and inclusive growth. It is noted that the Rockefeller Foundation defines an inclusive economy as «expanding opportunities for joint prosperity, especially for those who face major obstacles to their well-being». It is noted that the inclusive economy is based on the idea of growth for the benefit of the poor, but it also extends to other areas, such as feminist economics, ecological economics, political economy and social welfare theory, which emphasize aspects of economics that are poorly recorded in traditional economic indicators. progress.

Key words: *Global Inclusive Circular Economics, Industry 4.0, Pro-poor, Inequality, Sustainable Development, Social Welfare.*

Постановка проблеми. Країни, що розвиваються, мають надзвичайно великий потенціал у впровадженні економічної моделі, кращої для суспільства, так і для навколишнього середовища. Парадигма циркулярної економіки – це виробнича модель, спрямована на підтримку сталого економічного розвитку без шкоди для навколишнього середовища. Але чи здатна вона сприяти підтримці природних екосистем, одночасно пропонуючи користь найбіднішим верствам суспільства [1; 2; 3]?

Тобто йдеться про підвищення загальної ефективності, а не про те, як зменшити неефективність та втрати у всій виробничій системі. Циркулярні економіки описуються як відновлювальні, регенеративні та цілісні. Якщо дійсно впроваджувати цілісну циркулярну економіку в умовах цілей сталого розвитку, то варто бути повністю інклюзивними і забезпечувати доступ кожного до переваг такого розвитку. Справжня циркулярна економіка включає кожного підприємця як окрему ланку в ланцюгу, що утворює коло, в якому немає зайвих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Академічні дослідження стосуються того, як принципи, практики та технології, що дозволяють Industry 4.0 розблокувати потенціал циркулярної економіки, сталого виробництва (Jabbour et al., 2018; Stock et al., 2018). Digitalisation (Цифровізація) (Ellen Macarthur Foundation, 2016; Antikainen et al.,

2018) та використання Big Data (Hazen et al., 2016; Nobre & Tavares, 2017; Jabbour et al., 2017), розглядаються як основні драйвери для підвищення стійкості та впровадження циркулярної економіки. Очевидним є той факт, що поєднання циркулярної економіки та промисловості 4.0 приводить до новітньої філософії «зеленої» економіки.

Варто зазначити, що більшість літератури, яка поєднує дослідження сталого розвитку та промисловості 4.0, є оптимістичною. У центрі уваги є ті можливості для підвищення стійкості, які виникають під час використання нових технологічних можливостей у поєднанні з новими бізнес-моделями. Покращене відстеження інтелектуальних продуктів через весь ланцюжок поставок під час фази використання продуктів дає змогу виробникам постійно оптимізувати продуктивність як продукції, так і виробництва, що забезпечує ефективніше використання ресурсів. Для промислових виробників сталість, екологічність та соціальні можливості також є стимулом для впровадження позитивних результатів Industry 4.0 (Müller et al., 2018).

Тобто виникає своєрідна подвійна концептуалізація ідеї: стійка Індустрія 4.0 чи Індустрія 4.0 для сталого розвитку? Отже, **метою статті** є дослідження еволюції концепцій циркулярної та інклюзивної економік у напрямі формування глобальної інклюзивної циркулярної економіки.

Виклад основного матеріалу. Так, виробництво додаткової продукції методом 3D-друкування своєрідно порушує ланцюжки поставчань і зменшує потребу в великих запасах, наприклад, в авіапідприємствах (Khajarvi et al., 2014), збільшуючи ефективність та зменшуючи відходи при цьому. З іншого боку, за винятком конкретних ланцюгів постачання, коли кожна деталь та виріб можуть бути виготовлені де-небудь і в будь-який час, важко собі уявити помітне скорочення життєвих циклів продукту та загальне збільшення споживання при цьому. Та чи є це гарантією сталішого виробництва та споживання? (Kellens et al., 2017 & Holmström & Gutowski, 2017). Низка авторів (Kellens et al., 2017) припускають, що виробництво окремих необхідних елементів на замовлення приводить до сильнішого впливу на навколишнє середовище, ніж лінійні виробничі процеси. Окремі автори (Kohtala, 2015 р.) дійшли висновку, що виробництво окремих елементів на замовлення пропагує екологічнішу стійкість, але чи означає це нову парадигму виробництва?

Базовою ідеєю інклюзивної циркулярної економіки є шанобливе використання як матеріальних, так і людських ресурсів. В умовах всеохоплюючої циркулярної економіки зростання повинно здійснюватися на основі людського капіталу замість видобутку природних ресурсів [4].

У найпростішому визначенні така економіка є низьковуглецевою, ефективною і чистою у виробництві, а також включає споживання та результати, базовані на обміні, циркулярності, співпраці, солідарності, стійкості, можливостях та взаємозалежності. Вона зосереджена на розширенні варіантів вибору для національних економік, використовуючи цільову та відповідну фіскальну та соціальну політику, підтримуючи сильні інституції, спеціально спрямовані на захист соціальних та екологічних основ, що і диверсифікує шляхи сталого екологічного розвитку в умовах концепції інклюзивної циркулярної економіки.

Такий інтегрований підхід може допомогти державам зрозуміти, як максимізувати потенційні вигоди, визначати пріоритети та запропонувати різні моделі добробуту людей, які можуть бути отримані в здоровому середовищі. У кінцевому результаті всеохоплююча інклюзивна циркулярна економіка повинна забезпечувати не тільки робочі місця та доходи, але й здоров'я, оточення та сталі майбутні загалом [5].

За даними Світового Економічного форуму 2018 року, найінклюзивнішими країнами є Норвегія, Ісландія, Люксембург, Швейцарія, Данія, Швеція, Нідерланди, Ірландія, Австралія, Австрія.

У контексті такого розвитку Люксембург запропонував Програму «Fit 4 Circularity», призначену для полегшення та прискорення переходу компаній до принципів циркулярної економіки. Інноваційні ідеї, як правило, є ключем до довгострокової рентабельності, оскільки менеджеру бізнесу, який постійно користується попитом, не завжди вдається витратити досить сил на вирішення цього питання [6].

Якщо концептуальні ідеї, принципи та драйвери циркулярної економіки визначає Фонд Еллен МакАртур, то інклюзивну економіку «лобіює» Рокфеллер Фонд. Відповідно Rockefeller Foundation's¹ запропонував п'ять базових характеристик інклюзивної економіки:

– участь. Люди повинні брати повну участь у економічному житті і мати більше шансів на своє краще майбутнє. Люди мають доступ до ринків як працівники, споживачі та власники бізнесу. Прозорість та загальне знання правил і норм дозволяють починати бізнес, знайти роботу або займатися ринками. Поширення технологій сприяє підвищенню добробуту особистості та громади загалом.

– власний капітал. *Більше* можливостей *збільшують* мобільність *більшої* кількості людей. Усі верстви суспільства, особливо бідні або соціально незахищені групи,

¹ Місія Фонду Рокфеллера – незмінна з 1913 р. – полягає у сприянні добробуту людства у всьому світі. Спільно з партнерами та грантоотримувачами Фонд Рокфеллера прагне каталізувати та масштабувати трансформаційні інновації, створювати партнерські відносини, які охоплюють сектори, і управляти ризиками.

можуть скористатися цими можливостями. Нерівність зменшується, а не збільшується. Люди мають рівний доступ до відповідних суспільних благ, послуг та інфраструктури, таких як громадський транспорт, освіта, чисте повітря та вода.

– зростання. Економіка виробляє все більше товарів та послуг, щоб забезпечити зростаюче споживання та можливості людей. Циркулярна економічна система передбачає поліпшення всіх громад, у тому числі й особливо бідних. Економічне зростання та трансформація зафіксовані не лише сукупними показниками, такими як ВВП, але мають включати та вимірюватися іншими результатами, що відображають загальне благополуччя.

– стабільність. Особи, спільноти, підприємства та уряди мають достатній ступінь впевненості у своєму майбутньому та підвищенні спроможності прогнозувати результати своїх економічних рішень. Усі вони є досить захищеними, щоб вкладати гроші в своє майбутнє. Економічні системи все стійкіші до потрясінь та напруг, особливо до перебоїв з непропорційним впливом на бідні чи вразливі громади.

– сталий розвиток. Економічне та соціальне багатство поступово зберігається, таким чином підтримуючи добробут між поколіннями. Економічне та соціальне багатство – це соціальна цінність усього комплексу активів, які сприяють добробуту людей, включаючи виробничі, фінансові, людські, соціальні ефекти та природний капітал. У разі природного капіталу людина зобов'язана зберегти або відновити таку екосистему, що сприяє загальному добробуту. Таким чином, прийняття рішень має включати довгострокові витрати та вигоди, а не лише короткострокові прибутки від використання повною мірою всіх доступних активів [7].

В описі концепції інклюзивної та циркулярної економіки неодмінно варто виокремити поняття нерівності. Адже збільшення нерівності є серйозною загрозою для сталого економічного зростання. Проте актуальність поняття «справедливість» для економіки є

доволі суперечливою. Протягом останнього десятиліття дослідження вчених, аналітичних центрів, Міжнародного валютного фонду та інших фінансових інститутів, таких як Standard and Poog's, показують, що нерівність фактично гальмує зростання (AG Berg & Ostry, 2011; Eberts, Erickcek & Kleinhenz, 2006; Irwin, 2014). Отже, як змінилося це уявлення і яким був шлях до цього? У 1955 році економіст Саймон Кузнец розвивав ідею про те, що певний рівень нерівності, принаймні спочатку, необхідний для економічного зростання. Використовуючи те, що ми зараз називаємо «кривою Кузнеця», яка вказує на нерівність, пов'язану з етапами економічного розвитку, він теоретизував, що на ранніх стадіях розвитку як дохід на душу населення, так і нерівність доходів зростають, оскільки певні сектори економіки та населення виграють від нових форм економічного зростання. Проте в певний момент нерівність зменшується, оскільки переваги цього економічного злету поширюються. З цього Кузнец та багато інших дійшли висновку, що початкова нерівність є як природним побічним продуктом росту, так і необхідним фактором, що стимулює зростання.

Протягом десятиліть ця компромісна теорія вважалася звичайною. Починаючи з останніх декількох десятиліть дослідники кинули виклик ідеї кривої Кузнеця як теоретично, так і емпірично, причому деякі відзначають майже повну відсутність доказів для підтримки ідеї кривої Кузнеця (Пікетті, 2014). Як пояснює Канбур (2000) у своєму огляді післявоєнної літератури про розподіл та розвиток доходу, велика кількість емпіричних оцінок, що перевіряють зв'язок між розподілом доходу та рівнем доходу, не підтверджує гіпотезу Кузнеця. Фактично в післявоєнну епоху дослідники встановили, що в багатьох країнах, що розвиваються, зростаюча нерівність та бідність справді супроводжували зростання, але передбачуваний «перелом» ніколи не приходив. Окрім того, в огляді літератури Рафаеля Раньєрі та Ракеля Альмейда Рамоса висвітлюються факти, що свідчать про розвиток ситуації в Гонконгу, Сінга-

пурі, Південній Кореї та Тайвані в 1970-х, 80-х та 90-х роках, викриваючи ідею про те, що суспільство має пожертвувати справедливістю для зростання, а також ідею про те, що багатство природним чином «перетікає» від багатих до бідних під час посилення економічного розвитку (Ranieri & Almeida Ramos, 2013). З критики компромісів і теорії виокремлюються два пов'язаних між собою підходи:

- залучення бідного населення як партнера із забезпечення росту та досягнення добробуту («підняття» з бідності);
- інклюзивний ріст.

Зростання перспектив для бідних людей свідчить про те, що зростання одноосібно не принесе користі бідним, тому стратегії зростання росту мають бути свідомо зосереджені на скороченні бідності.

Така перспектива виникла як реакція на досвід макроекономічної структурної перебудови 1980-х і 1990-х років у країнах, що розвиваються. Для відновлення фіскального балансу та економічної ефективності (а також забезпечення погашення боргів перед міжнародними фінансистами) збиток від розподілу був просто надмірним, щоб ігнорувати його, та привів до розгляду нової політики соціального забезпечення та більш справедливих стратегій зростання (Williamson, 1990, 2003).

Друге визначення, яке очолюють такі дослідники, як Kakwani та Pernia, стверджує, що зростання є поганим, якщо доходи бідних зростають швидше, ніж багатих, – це означає, що відносна нерівність доходів знижується (Kakwani & Pernia, 2000). Для того щоб це довести, Kakwani та Pernia розробили індекс про-бідних верств населення, який описує розподіл переваг росту серед багатих, бідних та «невидимих» (за межею бідності), хоча це не впливає на рівень фактичного зростання [8; 9].

Окрім оцінки зростання бідності серед бідних верств населення, з'явився другий напрям дослідження, який зосереджений на інклюзивному зростанні. Є багато подібностей між бідним та інклюзивним зростанням (Ali & Son, 2007), і вперше використання терміна «включно» (інклюзивно) стосовно

зростання відбувається в описі розробок серед бідних та серед неповнолітніх у дослідженнях Kakwani та Pernia (2000). Інклюзивне зростання виходить за межі зростання серед бідних верств у кількох напрямках.

По-перше, воно виходить за межі простого виміру зростання, щоб стверджувати, що нерівність є поганою для таких речей, як політична стабільність та соціальна єдність; це свідчить про те, що увага повинна зосереджуватися не лише на умовах бідних, а й на відносних умовах як бідних, так і кращих секторів суспільства (Aoyagi & Ganelli, 2015).

По-друге, всі члени суспільства повинні мати можливість сприяти економічному зростанню та користуватися перевагами (Lanchovichina & Lundstrom, 2009). Це відхід від зростання бідного населення, який зосереджується саме на вигодах для бідних, аналізує прогрес у подоланні інших факторів, що перебувають у не вигідному становищі, таких як раса, стать та регіон (Klasen, 2010).

По-третє, принаймні деякі варіанти інклюзивного зростання розглядаються і як процес, і як результат (де Мелло та Дюц, 2012). З одного боку, це відкриває сферу розгляду згаданих вище політичних та соціальних аспектів. З іншого боку, це робить вимірювання більш складним: серед бідних людей можна просто підраховувати прибутки, але в перспективі інклюзивного зростання ці прибутки досягаються за допомогою чи авторитарного диктату, чи демократичного розподілу.

Для тих авторів, які вивчають інклюзивний ріст за результатом, основний акцент робиться на тій концепції, згідно з якою зростання має бути корисним для всіх членів суспільства. Це, як правило, відображається зниженням нерівності в доходах, але може також охоплювати неприбуткові заходи щодо добробуту для груп з обмеженими можливостями, такі як рівень освіти та доступ до медичних послуг (Thorat & Dubey, 2013).

Особливо цікава методика для вимірювання інклюзивного зростання за такими типами структур полягала в розробленні ідеї функціонування соціальних можливостей,

яка вимірює розподіл можливостей населення, приділяючи особливу увагу освітнім та медичним можливостям (Ali & Son, 2007) Загалом визначення інклюзивного зростання, що виходить із структур, орієнтованих на процес, є більше всеохоплюючим, ніж ті, які зосереджені на кінцевих результатах. На думку дослідників, акцент на участі та внеску всіх груп набуває різних форм. Наприклад, Lanchovichina та Lundstrom (2009) також включають можливості для інвестування, а Klasen (2010) більше зосереджується на освіті, здоров'ї, харчуванні та соціальній інтеграції.

Фонд Рокфеллера визначає інклюзивну економіку як таку, що «розширює можливості для спільного процвітання, особливо для тих, хто стоїть перед великими перешкодами на шляху до їх благополуччя». Система інклюзивної економіки, безумовно, спирається на ідеї росту в інтересах бідного населення, але вона також поширюється на інші сфери, такі як феміністична економіка, екологічна економіка, політична економія та теорія соціального добробуту й економічного розвитку, в яких підкреслюються аспекти економік, які погано зафіксовані у традиційних показниках економічного прогресу. Варто також зазначити, що є критика валового внутрішнього продукту (ВВП) як показника прогресу (Варинг, 1990), оскільки в ньому відсутня оцінка незабезпеченої праці жінок та навколишнього середовища, а отже, це приводить до непередбачених та страшних наслідків з погляду погіршення екологічної ситуації. Ці перспективи були реалізовані у вигляді Індикатора справжнього прогресу, який був розроблений на початку 90-х років Кліффордом Коббом, Тедом Хальсідом та Джонатаном Роу щодо переосмислення прогресу в Сан-Франциско (Cobb, Halstead & Rowe, 1995). Вони розробили емпіричний метод для коригування валового внутрішнього продукту для обліку вартості (і втрати вартості) неоплаченої праці та віднімання витрат на знищення навколишнього середовища та споживання невідновлюваних ресурсів.

Впливовим внеском у базу знань про соціальне благополуччя та економічний розвиток

є підхід Amartya Sen's Capability. Спочатку в 1980-х роках підґрунтям теорії здібностей було покладено шлях ціліснішому погляду на економічний розвиток. Основний посыл зосереджувався на моральному значенні здатності людини жити в добробуті шляхом досягнення комбінації бажаних функцій, що може також мати важливе значення для формування участі в суспільстві та в безпеці (Сен, 1992). Сен стверджував про принципове значення «свободи вибору» серед доступних вчинків і, отже, «свободи просування цілей» (Сен, 1988, Хі, 1992 р.). Є два відомі показники добробуту: індекс людського розвитку та багатовимірний індекс бідності. Обидва індекси намагаються відійти від традиційних грошових показників благополуччя шляхом інтеграції важливих міркувань соціального та людського розвитку. Вони відображають загальну картину економічного розвитку, використовуючи відомі показники щодо здоров'я, освіти та якості життя людини.

Намагаючись зрозуміти еволюцію теорії розвитку, особливо стосовно подолання нерівності, можна дійти висновку, що концепція росту бідного населення привела до інклюзивного зростання, що, в свою чергу, привело до інклюзивної економіки. Але концептуальна еволюція не настільки лінійна. Більше того, коли йдеться про інклюзивну економіку, виявлено мало досліджень, які фактично використовують цей термін, а ті, що використовують, не настільки всеосяжні, як концепція, розроблена Фондом Рокфеллера. Завдяки чіткому та всебічному визначенню інклюзивної економіки Фонд Рокфеллера допомагає просувати концептуальні межі для розуміння інклюзії та економіки [8].

Можливо, одним із найяскравіших прикладів ініціативи з явною теорією змін, побудованою в межах індикаторної інфраструктури економіки, є робота Азійського банку розвитку. У своїй ініціативі «Структура інклюзивних показників зростання 2014 року: основні показники для Азії та Тихого океану» вона зосереджується лише на двох простих вимірах: скорочення бідності та нерівності, обидва з яких оцінюються за допомогою

грошових та немонетарних показників. Для досягнення цих результатів вони зосереджуються на показниках, що складаються з трьох основних напрямів: економічного зростання, соціальної інтеграції та мереж соціальної безпеки, що підкріплені показниками, які визначають основи ефективного управління та ефективних інституцій.

Висновки. Парадигма циркулярної економіки – це виробнича модель, спрямована на підтримку сталого економічного розвитку без шкоди для навколишнього середовища. Тобто це підвищення загальної ефективності, а не зменшення неефективності. Циркулярні економіки описуються як відновлювальні, регенеративні та цілісні. Цілісна циркулярна економіка в умовах реалізації цілей сталого розвитку стає інклюзивною і забезпечує доступ кожного до переваг такого розвитку. Сталість, екологічні та соціальні можливості є стимулом для впровадження позитивних результатів Industry 4.0.

Базовою ідеєю інклюзивної циркулярної економіки є шанобливе використання як матеріальних, так і людських ресурсів. В умовах всеохоплюючої циркулярної економіки зростання повинно здійснюватися на основі людського капіталу замість видобутку природних ресурсів.

Глобальна інклюзивна циркулярна економіка є низьковуглецевою, ефективною і чистою у виробництві, а також включає споживання та результати, базовані на обміні, циркулярності, співпраці, солідарності, стійкості, можливостях та взаємозалежності, диверсифікуючи вибір для національних еко-

номік, використовуючи цільову та відповідну фіскальну і соціальну політику, підтримуючи сильні інституції, спеціально спрямовані на захист соціальних та екологічних основ, що і розширює шляхи сталого екологічного розвитку в умовах концепції циркулярності та інклюзивності.

Досліджено, що Рокфеллер Фонд запропонував п'ять базових характеристик інклюзивної економіки – це участь, власний капітал, зростання, стабільність, сталий розвиток. Акцентовано увагу на ролі поняття «нерівність» у розвитку ідеї інклюзивної та циркулярної економіки і при цьому вказано, що нерівність є природним побічним продуктом росту і паралельно необхідним фактором, що стимулює зростання.

Проаналізовано дискусію теорії Кузнеця, у процесі якої виокремлено поняття залучення бідного населення як партнера із забезпечення росту та досягнення добробуту («підняття» з бідності) й інклюзивного росту.

Наголошено, що Фонд Рокфеллера визначає інклюзивну економіку як таку, що «розширює можливості для спільного процвітання, особливо для тих, хто стоїть перед великими перешкодами на шляху до благополуччя».

Зазначено, що інклюзивна економіка базується на ідеї росту в інтересах бідного населення, але вона також поширюється на інші сфери, такі як феміністична економіка, екологічна економіка, політична економія та теорії соціального добробуту, в яких підкреслюються аспекти економік, що погано зафіксовані у традиційних показниках економічного прогресу.

Список використаних джерел:

1. Alexandre Gobbo Fernandes. A Social Inclusive Circular Economy, is it possible? 2018. URL: <https://www.cep-americas.com/single-post/2018/08/26/A-Social-Inclusive-Circular-Economy-is-it-possible>.
2. Xin Tong, Tao Wang, Yanguang Chen, Yutao Wang. Towards an inclusive circular economy: Quantifying the spatial flows of e-waste through the informal sector in China, 2018. URL: https://www.researchgate.net/publication/321189270_Towards_an_inclusive_circular_economy_Quantifying_the_spatial_flows_of_e-waste_through_the_informal_sector_in_China.
3. Mark Matthews. A true circular economy needs to be inclusive, 2018. URL: <http://businessfordevelopment.org/circular-economy-needs-to-be-inclusive/>.
4. What is an “Inclusive Green Economy”? URL: <https://www.unenvironment.org/explore-topics/green-economy/why-does-green-economy-matter/what-inclusive-green-economy>.

5. Fit 4 Circularity, URL: <https://www.luxinnovation.lu/innovate-in-luxembourg/performance-programmes/fit-4-circularity/>.
6. Emily Garr Pacetti. The Five Characteristics of an Inclusive Economy: Getting Beyond the Equity-Growth Dichotomy, 2016. URL: <https://www.rockefellerfoundation.org/blog/five-characteristics-inclusive-economy-getting-beyond-equity-growth-dichotomy/>.
7. Chris Benner, Manuel Pastor. Inclusive Economies Indicators Full Report, 2016. URL: <https://www.rockefellerfoundation.org/report/inclusive-economies-indicators-full-report/>.
8. Цапко-Піддубна О. І. Принцип інклюзивності у сучасних концепціях економічного зростання, 2018. URL: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-3_0-pages-29_36.pdf.
9. Nanak Kakwani, Hyun H. Son. Pro-poor Growth: Concepts and Measurement with Country Case Studies. The Pakistan Development Review. 42:4, Part I 2003. URL: <http://www.pide.org.pk/pdf/PDR/203/Volume4/417-444.pdf>.